

Abstrakt

Postavením svobody projevu v československém roce 1968 do středu svého zájmu, snaží se práce překonat rozšířený interpretační nihilismus jeho významu plynoucí z traumatu způsobeného příchodem vojsk a následnou okupací. Svobodu slova a její úlohu v osmašedesátém – klíčovou pro nové zhodnocení tehdejších událostí – diskutuje autor srovnáváním různých dobových přístupů i od nich odvinutých interpretačních rámců až do současnosti. Mezi ty základní v práci sledované patří: dogmatický přístup odhalující ve svobodě projevu sdělovacích prostředků během Pražského jara organizovaný zdroj kontrarevoluce; reformní pojetí svobody projevu jako nedílné součásti reformy, ale i jako nástroj jejího prosazení, který se postupně reformátorům vymyká a stává se politickou mocí nekontrolovatelnou kontrolou politické moci; realistickou kritiku svobody projevu dotýkající se tématu odpovědnosti novinářů, přeceňujících svou vlastní úlohu; zkoumá postoje nepojmenovaných, tedy nečlenů komunistické strany, kteří využívají svobody projevu k sebepojmenování a ve vztahu k režimu jako ohnisko subverze; a konečně koncepci radikálně-demokratickou, která pojímá svobodu slova jako integrální předpoklad své politiky, ale zároveň se jejím prostřednictvím pokouší rekonstruovat společnost znovu jako autonomní dějinný subjekt. Práce konfliktně diskutuje dobové texty, dokumenty, i pozdější analytickou, historickou i memoárovou literaturu (např. Pithart, 1990; Hoppe, 2009) a zároveň hledá ve sledovaném období inspiraci pro dnešek a pro budoucnost.